

**ניתוח שאלת בגרות:
בגרות חמש יחידות תנ"ך כתה יא'**

דודי זינגר

שאלה א':

הערה:

לפני שנבחר לענות על שאלה זו נקרא את כל השאלות בפרק הראשון ואת כל הסעיפים בכל שאלה ונבחר את השאלות אותם אנו יודעים הכי טוב.

הערה:

יש לשים לב בכל סעיף מצוין ערך הנקודות של הסעיף, נתחשב בכך בעת בחירת השאלות, במקרה בו אנו נאלצים לבחור בין שתי שאלות שחסר לנו תשובה על אחד מהסעיפים בכל שאלה.

פרקים א'-ב' — סיפור הבריאה

א. בפרק א' מתוארים ששת ימי הבריאה בתבנית שלרוב חוזרת על עצמה.

1) ציין מהי החריגה מן התבנית בתיאור היום הראשון, והסבר את החריגה על פי פירוש שלמדת.

2) ציין מהי החריגה מן התבנית בתיאור היום השלישי, והסבר את החריגה על פי פירוש שלמדת.

8 (נקודות)

ניתוח שאלה 1, סעיף א':

הפניה: פרקים א'-ב' — סיפור הבריאה

הערה: נשים לב פעמיים רבות ההפניה נקודתית יותר ובה מצוין פס' ספציפיים, במקרה שלנו ההפניה כללית ונותנת לנו אינפורמציה שהשאלה עוסקת בנושא בריאת העולם.

הערה: נשים לב השאלה מחולקת לשני סעיפים, ובכל סעיף יש שני חלקים – ציין, הסבר.

ניתוח שאלה 1 סעיף א)

1) א. נשים לב שהשאלה מתמקדת ביום הראשון של ימי הבריאה (פרק א')

ב. מתוך השאלה אנו נזכרים/לומדים שישנה תבנית קבועה בתיאור כל הימים.

ג. אנו מתבקשים לציין רק מה החריגה (אין צורך לפרט מה התבנית בתיאור כל יום).

ד. אנו נדרשים להסביר את החריגה בהתבסס על מפרש (אין צורך לזכור את המפרש שאנו מציינים , כן חשוב שהתשובה תהיה מתוך פירוש ולא הסבר אישי).

הערה:

לצורך בניית התשובה נזכר בתבנית שישנה בתיאור הבריאה בכל יום:

א. כל יום פותח באמירה- "ויאמר אלוקים"

ב. לאחר מכן מפורט הדבר שנבראה באותו היום.

ג. סיכום הבריאה של אותו היום במילים " וירא אלוקים כי טוב

ד. סיום היום במשפט "ויהי ערב ויהי בוקר יום..."

התשובה:

החריגה מן התבנית בתיאור היום הראשון היא שנאמר "יום אחד" ולא יום ראשון, בניגוד לשאר הימים.

רש"י: מהשינוי נלמד שה' היה יחיד בעולמו, שהמלאכים נבראו ביום השני.

רמב"ן: מאחר שלא היה עדיין יום שני, לכן נקרא יום אחד — שני הוא למניין.

אבן עזרא: נוצרה יחידה של יום אחד עם מעשה הבריאה של היום הראשון.
ערב+בוקר = יום אחד.

הערה: בתשובה מספיק להביא פירוש אחד המסביר את החריגה בתיאור היום הראשון.

ניתוח שאלה 1, סעיף ב':

2) א. נשים לב שהשאלה מתמקדת ביום השלישי של ימי הבריאה (פרק א')

ב. מתוך השאלה אנו נזכרים/לומדים שישנה תבנית קבועה בתיאור כל הימים. (כבר עברנו תהליך זה במענה לסעיף 1)

ג. אנו מתבקשים לציין רק מה החריגה (אין צורך לפרט מה התבנית בתיאור כל יום).

ד. אנו נדרשים להסביר את החריגה בהתבסס על מפרש (אין צורך לזכור את המפרש שאנו מציינים, כן חשוב שהתשובה תהיה מתוך פירוש ולא הסבר אישי).

התשובה:

ביום השלישי נאמר פעמיים "כי טוב" לעומת רוב הימים בהם נאמר פעם אחת —

הסיבה לכך שנאמר ביום השלישי פעמיים "כי טוב" היא שהסתיימו שתי מלאכות בריאה:

אחת על השלמת מלאכת היום השני - מלאכת המים

ואחת על מעשה היום השלישי.

שאלה ב' :

הערה: נשים לב בסעיף ב' יש שני חלקים.

1) בריאת האישה מוזכרת בפרק א', פסוק כ"ז, ובפרק ב', פסוקים כ"א-כ"ב.

— מהי הסתירה לכאורה בין שני הפרקים בנוגע לסיפור בריאת האישה?

— ישב סתירה זו על פי פירוש שלמדת.

2) עיין בפרק ב', פסוקים י"ח-כ"ב, ובדברי רמב"ן שלפניך.

רמב"ן לפסוק כ': "הנכון בעיניי כי לא היה החפץ (הרצון) לפניו יתברך לקחת צלעו ממנו עד שידע האדם שאין בנבראים עזר לו, ושיתאווה שיהיה לו עזר כמותם [...]". וזה טעם יולאדם לא מצא עזר כנגדו."

כתוב מהו הקושי העולה מסדר העניינים שבפסוקים, והסבר את היישוב של רמב"ן לקושי זה.

8 (נקודות)

ניתוח שאלה ב' בסעיף 1:

הפניה: בפרק א', פסוק כ"ז, ובפרק ב', פסוקים כ"א-כ"ב- הפנייה נקודתית.

ניתוח השאלה:

1. מכך שאנו מופנים לשני מקורות נלמד שאנו נדרשים לערוך השוואה.
2. בהשוואה בין המקורות אנו נדרשים לציין את הסתירה ביניהן.
3. נעיין במקורות, ייתכן מאוד ומתוך הקריאה נזכר שלמדנו ועסקנו בסתירה וביישוב הסתירה בין הפסוקים, ונוכל לפנות לכתיבת התשובה.
4. במקרה ששכחנו ניתן לקרוא ולמצוא את הסתירה (לא מומלץ, רק אם אין בררה 😊)

התשובה:

1) הסתירה בין המקורות:

בפרק א' מסופר שהאדם נברא זכר ונקבה, ובפרק ב' האישה נבראת מצלע האדם.

יישוב הסתירה:

לפי הפשט — בפרק א' תיאור כללי שנבראו שניהם ביום השישי, ובפרק ב' יש פירוט כיצד נבראו.

רש"י לפי המדרש — נברא אדם עם שני פרצופים ואחר כך ה' חילק אותו לשתי ישויות — זכר ונקבה.

ניתוח שאלה ב' סעיף 2:

1. בשאלה אנו מופנים לקריאת פסוקים ולאחר מכן לקריאת פירוש הרמב"ן.
2. השאלה מורכבת משני חלקים: (1) מה הקושי העולה מסדר הדברים (2) הסבר את היישוב של רמב"ן.
3. נשים לב הקושי לא מופיע בפירוש הרמב"ן, אנו נדרשים להתבסס על הנלמד בכתה.
4. במקרה שאינך זוכר מהו הקושי ניתן לנסות למצוא אותו תוך עיון בפסוקים, במקרה שיש קושי באיתור הקושי עדיף להמשיך לשאלה הבאה ולחזור לשאלה זו בסוף המבחן).

התשובה:

הקושי: בין האמירה של ה' כי האדם צריך בת זוג לבין תיאור בריאת האישה יש הפסקה ומופיע פועלת האדם בקריאת שמות לבעלי החיים. הקושי הוא מדוע קריאת השמות מפרידה בין שני חלקי הסיפור.

יישוב הקושי: על פי הרמב"ן, האדם הבין בזכות קריאת השמות לבעלי החיים שהוא צריך בת זוג. כלומר באמצעות קריאת השמות הבין האדם שאף אחד מבעלי החיים לא יכול להיות בת הזוג שלו, ובנוסף האדם יחשוב שכשם שלבעלי החיים יש בן זוג כך גם הוא צריך בת זוג,

הקב"ה רצה לקחת מצלעו של האדם רק לאחר שהאדם יגיע להבנה שהוא זקוק לעזר כנגדו.

שאלה ג':

ג. "עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ" (פרק ב', פסוק י"ח).

רש"ר הירש (לפסוק י"ח): "האישה נוטלת חלק מן החובות, הכלולות בתפקיד האדם; כך יוכל האיש למלא ביתר שלמות את החובות שעדיין נותרו לו. אך לשם כך יש צורך שה'עזרי' יהא 'כנגדו' — לא 'עימו', אל יפעל עימו במקום אחד אלא יפעל כנגדו, במקום אחר, בשורה אחת ממולו [...] האשה עומדת בצד האיש, לא עימו ולא תחתיו; היא פועלת 'כנגדו', בשורה אחת ובנקודה אחרת. כל אחד יפעל בתחום המיוחד לו וכך ישלימו זה את זה."

מה רש"ר הירש לומד מן המילים "עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ" על מעמד האישה לעומת מעמד האיש ועל תפקידיהם בעולם?

ניתוח שאלה ג':

הפניה: ציטוט פירוש הרש"ר הירש לפס' יב' בפרק ב'

ניתוח שאלה:

1. במקרה ואינך זוכר/ת מומלץ לפתוח את בתנ"ך ולקרוא את הפסוק אותו מפרש הרש"ר הירש, במקרה שלנו מדובר בבריאת האישה שנבראה כעזר לאדם "עזר כנגדו"
2. מומלץ לקרוא את הפירוש לאחר קריאת השאלה, ולחפש תוך כדי הקריאה את התשובה, בנוסף לעיתים קריאת השאלה תסייע בהבנת הפירוש.
3. נשים לב שישנם שני חלקים לשאלה - מה הרש"ר הירש לומד מהמילים : " עזר כנגדו"

1. על מעמד האישה לעומת מעמד האיש.
2. על תפקידם של האישה והאיש.

תשובה:

פרקים א-ב' — סיפור הבריאה

- ג. לאיש ולאישה יש מעמד שקול ושווה –
- " האישה עומדת בצד האיש, לא עימו ולא תחתיו ; היא פועלת 'כנגדו', בשורה אחת ובנקודה אחרת"
- ויש להם תפקידים השונים זה מזה ומשלימים זה את זה-
- " כל אחד יפעל בתחום המיוחד לו וכך ישלימו זה את זה."

הערה: אין צורך לצטט מתוך דברי הרש"ר הירש הוספנו ציטוט על מנת לסייע במציאת התשובה

-